

رجانک: پکر پدیاک

(چشائے بلوچی زبان پڑدرء)

ڈاکٹر گل حسن

پروفیسر، آئی بی ایل سی، یونیورسٹی آف تربت

رحیم بخش مہر

اسسٹنٹ پروفیسر، شعبہ بلوچی، جامعہ بلوچستان، کوئٹہ

Abstract

A language is way to see and understand the world. It is the vehicle of human ideas, thoughts and perspectives of world. Human being is essentially a social animal always interact with environment. This interaction with environment is a factor of time and space. When and where interacting determines what actually are meaning. The meaning depends on when, where and how. Moreover translation understood as an act of carrying the meaning of a text from one language to another.

This paper studies some important aspect of translation of world literature in to Balochi and vice versa and same time Pakistani and Persian literature into Balochi language.

لکین لبز: رجانک، اکر، گالبنڈ، گدار، آزمانک، ساچشتی زبان، گوناپ

رجانک ہر و ہدء نوک نوکیں پکرء حیلانء چہ یک راجے ء تادومی راج ء برنگ ء سر کرنگ۔ یک دودمانے ء راگوں دودمان ء، ہمگر نچ کنانینگ۔ رجانک ء ذریعہ ء یک زبانے دومی زبان ء مزاج ء آئی ء لسانی راہبند ال سر پد بیت ء وتی رنگ ء بدل کنت ء وت شایگان بیت۔ رجانک ء سر ء پر انسان ء را انسان ء نزیک ء

کاریت ء ذہن ء سیم سراں ودینیت ء اے جبرء سدک کنت کہ ماں جہان ء باز زبانی ء باوجود بنی آدم یک ء یکتا انت۔ وہدے تارخ ء سرء چشمانک دینگ بیت گڑاں چہ کلاں پیش ہے گندگ بیت کہ انوگیں دیروئی کر تگیں راجاں چہ کسے ء وہدے علم ء روژنائی زورگ ء چن ء لانچ کر تگ ات گڑاں کلاں چہ پیش آیاں کتابان ء وتی وتی زبان ء تریننگ ات۔

چوش کہ عرب وہدے علم ء ارزشت ء پوہ بوتنت گڑاں اول سرا عرب سائنس زانتاں یونانیانی علم ء زانتاں عربی ء جاگ گورادانتت ء رندا ہے علم ء زانتاں چہ پانیدگ زورانان سائنس ء پڑء را آزمان ء سر کت۔ ہے وڑء یورپ ء قوماں ہم چہ کلاں پیسر دگے زبانی سائنسی ء علمی اکراںاں وتی زبانان تریننگ ء مروچگیں وہدے حاکم جوڑ بوتنت۔ نوں اے جبرگیشتگ کہ سائنس ء برکت ء نوکیں ٹیکنالوجی ء سیت ء پانیدگانی زیرگ ء ابیدچ قوم ء راج شرپ ء عزت ء گوں زندگ نہ بیت ء آرتی ء دیروئی ء اے عمل ء وتی زبانان برگ ء ابید دیماشت نہ کن انت۔

ماں بلوچی ء بندات ء رجانک ء وت ء را ایوکا گوں لبزانک ء ہمگرنچ کر تگ ات یلئے وہدے گوزگ ء گوں اے پڑاوتی ردوم ء برکت ء علم ء زانت ء بازیں پڑاناں وڑے نا وڑے گوں وت ء ہمگرنچ کر تگ۔ انچو کہ بلوچی ء نوشتہ ء زبان ء لبزانک ء زند مزن نہ انت ء ہے وڑء رجانک ہم وتی بنداتی سند ء انت ء اے جبر ہم وتی جاہ ء ارزشت داریت کہ مچکائیں سورت ء جاور ہال یکپارگی نہ گیک وانہ انت یلئے اگس جبر رجانک ء بیت گڑاں تکانسری الہی ء ودی بیت چیا کہ شاعری ء پڑء ہے سد ء نیم پر بند رجینگ بوتگ انت، رجنگیں گدارنی کساس ہم چہ بیست ء نہ گوزیت، آزمانک ہم شش سد ء کچ ء انت۔ چریشی ء پدر ہمیش انت کہ بلوچی زبان ء لبزانک ء ردوم ء گام باز کنٹ انت۔ بانید و ہمیش انت کہ ہمک لبزانکی گل ء ادارگ سالینہ لکہ ء دو لکہ لوزماں بلوچی ء بہ ترینت۔ اگس رجانک ء پڑء گشادی بنیت گڑاں زبان ء تہانوکیں گالبند ء لوز کائیت، پگہ ء خیال پتر انت ء گالبند ساچی ء کارانی تہاگشادی کنیت۔ گالبندانی رد ء بند ء کارانی بندات بیت انت۔ بلوچی لبزانک گوں

نوڪيس حيال، پگر، درشان داب، ساچشتي تهر ۽ دروشاں پجاروڪ بيت ۽ بلوچي زبان ۽ وانوڪ گون نوڪ نوڪيس علم ۽ زانئاں بلد بنت۔

اے دراهين جبر که برزءِ نوشته انت اے رجانک ۽ يک پهنا تي، بزاں دگه زباناني اکراني بلوچي ۽ ترينگ انت، وهديکه رجانک ۽ دومي پهنا تي بلوچي لبزانک ۽ ماں دگي ۽ ميان استماني زبانان ترينگ ۽ کار انت که اے هم باز ارزشت داريت که جهان ۽ ايندگه راج هم بانيد انت بلوچ ۽ لبزانک، آئي ۽ اوست ۽ واگ، آئي تب ۽ ميل ۽ زند ۽ مارشاں پوه ۽ سرپد به بنت۔

رجانک، زانش ۽ هما پڑ انت که آئي ۽ جهان ۽ آهنگين مٺي ۽ بدلي، سانس ۽ شيکنالوجي ۽ پڑ دراهين ديروئي ۽ ديمبري، سرجمين انساني تاريخ ۽ بوتگين ساچشت، کائنات ۽ هما دراهين راز که آهاں بني آدم ۽ ا سرپد ۽ پوه کرتگ آهاں تاں انوگين زمانگ ۽ سر کرتگ ۽ مروچيگين ديروئي رجانک ۽ برکت ۽ انت۔

رجانکاري باز، کنيس کيسب ۽ ازمے۔ اے پدر نه انت اولي براں اے ازم ۽ بن هشت کدي ايرکنگ بوتگ۔ هے وڙ ۽ بلوچي رجانکاري ۽ بن هشت کدي ايرکنگ بوتگ ايشي هم مالومداري نيست انت۔ پرے حاترا ادا ايوک ۽ نوشته بوتگين ۽ دست کيتگين رجانک ۽ گپ جنگ بيت ۽ حاصيں وڙ ۽ ۽ چنگريزاني هندوستان ۽ آنگ ۽ رند ۽ رجانکاري سراچشناک دنگ بيت چيا که اے گمان موجود انت که انگريزاں چه پيش عربي ۽ ياچه فارسي ۽ چيے ناچيے رجانکاري کارکنگ بوتگ ۽ ملے مالومداري ۽ نه بوتگ ۽ سبب ۽ اے درگت ۽ گپ جنگ نه بيت۔

انچو که برزءِ گوشتگ بوت که ماں بلوچي ۽ هم رجانک ۽ سرجمين معلومداري نيست پرے حاترا ايدا اے گمان کنگ بيت که ماں بلوچي ۽ ياچه بلوچي لبزانک ۽ رجانک ۽ روايت ۽ بن هشت سال 1877 ۽ يک انگريز سنيلاني ۽ که آئي نام سر رابرٹ برٿن ات که آپه سيل ۽ سواد ۽ هندوستان ۽ آهنگ ات، ايرکت۔ آ چوش که آئي ۽ ماں وتي سنيل نامگ "سندھ ري ويزيٽڊ Sindh Revisited" ۽ واجه ۽ لچ ۽ جم ۽ شنگ کرتگين دو شعر گون انگريزي رجانک ۽ هوا رکت انت۔ اے هر دوين شعر اناں رابرٹ برٿن ۽ وت چه بلوچي ۽ ماں

انگريزي ټرينټ انت۔ بلنۍ اے حياں هم رونه بيت که انگريزي ټرانا بلوچي زبان ټر جينگ ټ کار هم انگريزاں. بنگج کرتگ آچو که آياں وتي مذهي کتابان ټرانا بلوچي ټر شنگ کنگ ټر بند ټر بوج کرتگ ات۔ سال 1917 ټر انگريزاں عيسائيت ټر شوندا ټر رمانشاني تالاني ټر په بائبل سوسائتي پنجاب ټر بن هشت ايرکت ټر ”يوحنا“ ټر بلوچي زبان ټر ټرينټ ټر چاپ ټر شنگ کرت۔ انگريز مشنرياني تبليغي کاراں چ پډماں بلوچستان ټر مذهي عالماں وتي يک گل جوڑ کرت ټر شہ ټر ټاډر (بولان) ټر مکتبه درخاني ټر مدرسه ټر نيمگ ټر بلوچي زبان ټر تها هم تبليغي کتاب چاپ ټر شنگ بنا کرت ټر مولانا حضور بخش جتوئي ټر ”قرآن شريف“ ټر بلوچي ټر رحيت ټر چاپ کنائنت۔ انگريزاني چ هندوستان ټر دروگ ټر رند بلوچي زبان ټر رجانک ټر کاراني تها او شته ودي بوت۔ زبان ټر لبرزانک ټر پڙ ټر پټ وپولي کار هم کنټ بوتنت۔

آزمانکاني رجانک:

بلوچي زبان ټر رجانکاري ټر تب ټر ميل چ نوکيں لبرزانک ټر بنداتي زمانگ ټر بنايت۔ اے درگت ټر اولي آزمانک ميکسم گورکي ټر پشومانين جنين آدم، انت که واجه ص اميري ټر بلوچي ټر جينگ که اومان کر اچي ټر مارچ 1952 ټر شماره چاپ ټر شنگ بوتگ (بلوچ، 2012) بلوچي ټر آزمانک ټر رجانک ټر بيت چ بنداتي زمانگ ټر ديماکيت، پډماهتاک بلوچي (1956) ټر چاپ بوتگ ټر اے تب زيات ديمروئي کنت۔ پنجاه ټر دېک ټر کساس سي ټر چار آزمانک ماں بلوچي زبان ټر جينگ بيت که اشاني تها روسي، انگريزي، فرانسيسي، چيني، عربي، اردو، سندهي ټر بنگالي آزمانک هوا ر بنت۔ اے آزمانکاني چکائي وانشت ټر هېم گپ ديماکيت که بلوچ رجانکاري گوراديمروئي دوست ټر چاگردي گواچن نوبسي ټر تب ټر رازيات ارزشت بوتگ۔ اولي دېک ټر رجانکاري تها ص اميري، اکبر بارکزي، شير محمد مري، خاموش دشتي (کریم دشتي)، عبداللہ جان جمالديني، امان اللہ جمالديني، نسيم دشتي ټر مراد ساحر ټر نام ديماکائنت۔ بلوچي زبان ټر آزمانک ټر رواج ديمگ ټر هېم رجانکاني مزنيں کر دے است۔ رجانکاري ټر اے ر بيت ’نوکيں دور‘ ټر ماهتاک ’الس‘ ټر شنگي ټر چدو زيات ديمروئي کنت۔ چوشي بلوچي آزمانک کنکنيک ټر اسټائل ټر همرائي ټر چ نوکيں بنگ ټر خيال ټر در شاندا ټر ټر هېم آشنايت۔ بلوچي زبان ټر اولي کتاب واجه

حکیم بلوچ ۽ ردوبند دا تگس 'گچین آزمانک' انت کہ چہ بلوچی اکیڈمی کوئٹہ ۽ نیگ ۱۹۷۰ ۽ چاپ ۽ شنگ بیگ، اے کتاب ۽ اندر ۽ ولساچیں (طبع زاد) آزمانکی ہمراہی ۽ رجانک بوتگس آزمانکی ہم مزنیں کس سے ہوار انت۔ دومی کتاب واجہ غوث بخش صابر ۽ ملگزار' انت کہ چہ بلوچی اکیڈمی کوئٹہ ۽ نیگ ۱۹۷۳ ۽ چاپ ۽ شنگ بوتگ۔ اختر ندیم ۽ غوث بخش صابر ۽ کتاب 'شد کیس سنگ' اوں اے درگت ۽ حاصیں ارزشتہ ۽ واہند انت کہ ایشی ۽ تہا اردو، سندھی ۽ پنجابی ۽ ہمراہی ۽ درملکی آزمانکی مزنیں کس سے ہوار انت۔ ورنائیں رجانکار ڈاکٹر بیزن صبا ۽ کتاب 'سچکان' کہ بلوچی اکیڈمی کوئٹہ ۽ نیگ ۲۰۰۴ ۽ چاپ ۽ شنگ بوتگ، وتی جتائیں بستارے داریت۔ اے کتاب ۽ اندر ۽ گیشتر درملکی آزمانک رجانک کنگ بوتگ انت۔ آئی وتی جند ۽ شنگ ہمیش انت کہ "دنیا ۽ شتریں لہزانک ۽ آزمانک بازیں ہندوز بانانی رد ۽ ہوار کنگ بہ بنت کہ آوانی تہا ٹوہیں نام ہوار انت ۽ بازیں بگندے بلوچی ۽ اولی رند ۽ رجانک کنگ بوتگ ایشانی تہا کساس نیم درز ناژمانک ہما آزمانکی انت کہ آوان ۽ لہزانک ۽ میان استمانی داد نوبل پر انزدینگ بوتگ" (صبا، ۲۰۰۴) ماں اے کتاب ۽ ڈاکٹر بیزن ۽ وتی ر. جنگیں ۱۷ آزمانک ہوار کرتگ کہ اے روس، فرانس، امریکہ، برازیل، ناروے، چین، مصر، ایران، سوئیڈن، یوگوسلاویہ ۽ آئس لینڈ ۽ نویسکارانی ساچشت انت۔ اے وڑ ۽ اگاں شنگ بہ بیت کہ آئی ۽ مزنیں جہدے کرتگ رندہ بیت۔ ڈاکٹر بیزن صبا ۽ رجانکاری ۽ سراتران کنان ۽ ڈاکٹر ناگمان نبشتگ کہ

"بلوچی افسانہ ۽ بد قسمتی انت کہ آئی ۽ چشیں مردم نیست کہ آروسی، فرانسیسی، انگریزی، وغیرہ بزانت ۽ اے زبانانی افسانہاں مچک ۽ بلوچی ۽ بیاریت یا بلوچی یگاں آنگر بہ بارت۔ ماے کمی ۽ اردو ۽ وسیلہ ۽ پورا کنگائیں۔ ہر قصے کہ آدگہ زبانان چہ ترجمہ بیت ۽ اردو ۽ کئیت ما آئی ۽ بلوچی ۽ ترتیں۔ اے عمل ۽ فائدہ ایش انت کہ بلوچی افسانہ ۽ نوکیں تکنیک ۽ خیال رسیت ملے تاوان ایش انت کہ چشیں ترجمہ سرگت بنت۔ یک قصے کہ روسی ۽ کلہگ بیت۔ پدا انگریزی ۽ ترجمہ بیت۔ چودا اردو ۽ کئیت۔ پدا کشاں روپ کنگ ۽ بلوچی ۽ آرگ بیت۔ آئی ۽ تام روت۔ ملے

نیمستی ء شنبو گہ انت۔ اے ہم گنج انت کہ برے برے ڈاکٹر بیزن سباء وڑیں زبان دوستے سرتگے
چنت ء کاریت بلوچی ء دپ ء دنت۔ بد ہنمی وابتیلے مجبوری انت۔ چہ شند مرگ بیگ ء بد
ہنمی شرتزانت۔" (صبا، 2004)

واجه ناگمان ء اے دراہیں گپانی آرگ ء مول ء مراد دو جبرانی گیشینگ انت۔ اول وت ء میاری
کنگ ء دومی جبرایش انت کہ چارمی زبان ء چہ رجانک ء جاہ ء نوں جہد ہے کنگ بہ بیت کہ تچک ء ساچشتی
زبان ء چہ بلوچی ء ترینگ بہ بیت۔ اگس ادارہ رجانک ء درگت ء پروجیکٹ جوڑ بکن انت گڑاں دری زبان
زانتیں مردم ہم الم رسیت چوش کہ انوں چوشیں بلوچ بازانت کہ آعربی، پارسى، روسى، انگریزى، چینی،
ترکی، جرمن، فرانسیسی زان انت بیلے بوت کنت کہ آمردم لبزانک ء گوں ہمگرچہ مہ بنت ء ہے مردماں
ادارہ یکجاہ کت ء کار بست کن انت۔

ڈاکٹر عبدالصبور بلوچ کہ آئی بلوچی لبزانک ء ہر پڑے وڑے ناوڑے کار کرتگ کہ رجانکاری ء پڑے ہم
آگندگ بیت۔ آئی ء رجنگیں آزمائک ماں دراہیں حالتک ء روتا کاں درا بنت۔ ابید چہ آئی ء جتا جتاکیں
رجانکاں آئی ء رجنگیں آزمائکائی کتاب "آتار" ء را بلوچی اکیڈمی ء سال 2012 ء چاپ کرتگ کہ ماں اے
کتاب ء سینزدہ آزمائک ہوار انت۔ اے کتاب ء دو بہر انت کہ ماں اولی بہر ء درملکی آزمائک انت ء دومی بہر ء
پاکستان ء نویسکارانی ساچشت انت۔ اے آزمائکائی درچنگ ء رجانک کنگ ء سبب ء رجانکاروت اے نویست
کہ آئی ء جند ء جبر راست زانگ بہ بیت۔

"چوناہوانگ ء و مردم باز آزمائک وانیت بیلے ہمک آزمائکے آحد ء سرنہ بیت کہ آرار جینگ بہ
بیت، من پہ رجینگ ء ہما ساچشتاں ارزشت دیں کہ آمنا "اپیل" بکن انت۔ آہان ء زبان پر بہ
بیت ء آمنا بگش انت "منار جین"۔ (بلوچ، 2012)

بلوچي زبان ۽ رجانڪاري ۽ پڙا اے آرداد وٽي ڪيتا ٻين بستار ۽ واهند انت، آئي بلوچي زبان ۽ ڏگار چه شعري، نگدي، زانشتي ۽ ڪسي لبزانڪ ۽ رجانڪ ۽ گون سيراپ ڪنگ ۽ بازيں جهد ڪرنگ - ”دو سنگين استار“ آئي ردوبند دائنگين آزمائڪاني رجانڪي ڪتاب انت ڪه چه ساج پبلشرز بلوچستان ۽ نيمگا 2012 چاپ ۽ شنگ بوتگ - اے ڪتاب ۽ ارزشت ايش انت ڪه ايشي اندر بلوچي زبان ۽ جتانيس ڪلڪاراني رجانڪ هوار ڪنگ بوتگ انت ڪه جتانيس وهد ۽ زمانگ ۽ چه جتانيس زبانان ماں بلوچي ۽ رجينگ بوتگ انت - اے ڪتاب ۽ اندر ادريستي هپده آزمائڪ هوار انت ڪه اشاني تهاشولو خوف، جيمز جوائس، ڊي ايڇ لارنس، ٽالسٽائي، رولن بچو، ليفڪار ڙيوهرن، ميخائل زوش چنکو، ليوگي پيران ديلو، ميڪس فان ڊر گروئن ۽ فرائز ڪافڪا ۽ گچيني آزمائڪ هوار انت - رجانڪاري ۽ اے ڪتاب ۽ ارزشت ۽ بابت ۽ اے آرداد نبشته ڪنت ڪه ”پد مننگين زباناني ديروئي گون رجانڪ ۽ بستگ - ما اگاں لبزانڪ ۽ راجد پتر ۽ بچاريں هر هما ڪسانيس زبان ڪه زانشتي حيال ۽ پگري ۽ رد ۽ پد مننگ بوتگ وٽي پد مننگي ۽ دور ڪنگ رجانڪ ۽ نيمگ ۽ دلگوش بوتگ داں آئي لبزانڪ هم سيراپ به بيت - بلوچي ۽ زياد ٻين رجانڪاري نه بوتگ بلئي ڪه باز ڪه بوتگ اودا بلوچ نڌڪار ۽ تب وئييل شري ۽ سرادرا بيت ڪه آياں چو نيس ساچشت دوست بنت - ”دو سنگين استار“ زيك ۽ مرچيگيس ميان استماني هما فڪشن نويساني ساچشت انت ڪه وٽي دور ۽ نامدار ۽ نميران بوتگ انت - (داد، 2014)

2015 ۽ سال ۽ شرف شاد ڪتاب ’بندگي ۽ پوشاک‘ هم چه بلوچي اڪيڊمي ڪوئٽ ۽ نيمگا چاپ ۽ شنگ بوتگ ڪه اشي ۽ اندر ڪساس سينزده آزمائڪ هوار انت ڪه اشاني تهاشولو گبر نيل گارشيا مارڪيز، بورخيس، نجيب محفوظ، چيخوف، موپاساں، نٽ هميسن، ٽالسٽائي، هر من هميس ۽ ڏاڪو تاگاد ۽ آزمائڪ هوار انت - چوشي اگاں چارگ به بيت ته بلوچي رجيننگين آزمائڪاني ڪتاب وسڪ باز نه انت بلئي بلوچي تاک واهتا ڪاں رجانڪي آزمائڪاني مز نيس ڪچي چاپ ۽ شنگ بوتگ ڪه اشاني تهاشولو ۽ دور ملڪي گيشترين زباناني آزمائڪ هوار انت - چوشي گشت بيت ڪه بلوچي زبان ۽ آزمائڪي رجانڪ ۽ تب وئييل جوانيس رنگ ۽ ديروئي ڪرنگ ڪه چر ايشي نه تهنا بلوچي آزمائڪ

تکنیکی ۽ ٻنگی درو شم ۽ اثر زرتگ بلکیں بلوچی ساچستی آزمائک ۽ دیمروئی اول گوں رجانک ۽ بندوک گندگ ۽ کنتیت۔ بلوچی زبان ۽ آزمائک ۽ رجانک جو انیں وڑے ۽ دیمروئی کرتگ۔ اے درگت ۽ پزارزشتیں کرد تاک وماہتا کانی انت۔ سری زمانگ ۽ بگرداں انوک ۽ جتائیں تب و میل ۽ ردا نبشتگیں کساس پنج سده زیات آزمائک چه جتائیں زبانان ماں بلوچی ۽ رجینگ بوتگ انت۔

بلوچی زبان ۽ گیشتریں ردانک سیمی زبان بزاں چه اردو ۽ رجینگ بوتگ انت۔ آچو کہ پہ درو ۽ چنگیز آسماتوف ۽ ناول "جیلہ" ۽ راہندوستان ۽ نامداریں رجانکارظ۔ انصاری ۽ اردو ۽ رجینگ ات ۽ چه دارلا شاعت ماسکو ۽ چاپ کرتگ ات ۽ آئی ۽ چه رند بلوچی ۽ ترینگ بوتگ۔ ہے وڑے فرانسسی، عربی، چینی لبرانگی مڈی یک برے انگریزی ۽ پدا اردو ۽ آئی ۽ چه رند بلوچی ۽ ترینگ بنت کہ اے وڑے آساچشت وتی ساچستی زبان ۽ نفسیاتی، چاگردی ۽ لسانی ارزشتاں گار کنت ۽ اے پھنات بلوچی ۽ نیانت۔ اے وڑیں رجانکائی یک واپائیدگے رسیت کہ ماں بلوچی ۽ رجنگیں ساچشتائی کساس ودیت ۽ اردو زبان ۽ گالبد ۽ ایندگہ لسانی ۽ چاگردی اثرات بلوچی ۽ کائنت، یلے اسلیں ساچستی مڈی ۽ جند ۽ روح، مزاج، زبان، درشانداب، نفسیاتی کیفیت، لوز، کارستانی کرد، ڈیل بالاد، چاگرد ۽ تک ۽ پھنات بلوچی ۽ نیانت۔ شہ چارمی زبان ۽ ترینوکیں رجانکار، بوت کنت کہ اسلیں ساچشت ۽ جند ۽ مه زانت آئی ۽ سرپد مه بیت۔ آئی ۽ چاگرد ۽ مه زانت گڑاں اے وڑیں جاوڑ ۽ تہا آہچی کت نہ کنت۔

بلوچی رجانکاری ۽ پڑے اے کار جو انیں وڑے ۽ کنگ نہ بوتگ ۽ انت، دراہیں کارانفرادی سورت ۽ کنگ بوتگانٹ پرے حاترا انچو کہ برز ۽ نبشتہ کنگ بوتگ ات کہ گیشتریں درملکی ساچشت چه اردو ۽ رجینگ بوتگ انت ۽ ایشی آسر اے درکپگ ۽ انت کہ رجانک ۽ دزگٹیں مردمانی کوہیں جہد ۽ ہماز کہ بانیدیں بلوچی زبان ۽ راہہ رستیں نہ رسگ ۽ انت۔ چونائی ۽ رجانک ۽ پائیدگ ہماوہد ۽ زبان ۽ رارسیت وہدے رجانکار، رجانک ۽ ارزشت ۽ یک ساچشت کارے ۽ جہت ۽ پوہ ۽ سرپد بہ بیت۔ رجانک ۽ جواز ایوک ۽ بن گپ یا کسو ۽ راجہ یک

زبانے دومی زبان ۽ ترینگ نہ انت۔ بلکین پانسیدگ ہماوہد ۽ بیت اگاں رجانک ۽ ذریعہ ۽ دیروئی کر تگیں زبان ۽ در شاندا ب ۽ راوتی زبان ۽ آرگ ۽ آئی ۽ ردوم دینگ بہ بیت۔

مزنیں رجانکار ہما انت کہ آاز گاریں زبان ۽ چہ رجینگ ۽ وہد ۽ ہما جہد ۽ بہ کنت کہ آئی نیز گاریں زبان ۽ ہور کیں بجن پربہ بیت۔ انچو کہ اردو ۽ سیر آپ کنگ ۽ حاترا محمد حسن عسکری، ظ۔ انصاری، شاہد حمید، محمد سلیم الرحمان، ممتاز شیرین، اجمل کمال ۽ ڈاکٹر آصف فرخی کرتگ۔

گدارانی رجانک:

بلوچی زبان ۽ ساچشتی آزمانک چہ رجانک ۽ پیسر نویگ ۽ چاپ ۽ شنگ بنت، بلنے گدارانی رجانک پیسر ادیماکیت ۽ رنداوتساچیں گدار نویسی ۽ ربیت دیماکیت، اے درگت ۽ ہماولی گدار کہ ماں بلوچی زبان ۽ رجینگ بیت آ نامی ایں نبشتہ کار ہمنگوئے ۽ گدار The old man and the Sea انت کہ ایشرا غوث بخش صابر ۽ بلوچی گوناپ داتگ کہ اے گدار 1967 ۽ ہفتگی تاک 'نوکین دور' ۽ ہفت بہرانی تہا چاپ ۽ شنگ بوتگ۔ ہما گدار ۽ رابر کھا بلوچ ۽ پیر مرد ۽ ساوڑ، ۽ نام ۽ رجینگ کہ کتابی درو شم ۽ چہ استین پبلی کیشن کچ ۽ نیمگا چاپ ۽ شنگ بوتگ۔ غوث بخش صابر ۽ اے گدار چہ اردو اخبارے ۽ قسط وار ونگ ۽ رجانک کرتگ اے درگت ۽ ڈاکٹر عبدالصبور بلوچ ۽ شنگ انت کہ "ترجمہ ۽ وہد ۽ آئی ۽ اے ناول کتابی صورت ۽ رنگ ۽ نہ دیستگ بلکن ۽ ہما وہدا اخبارے ۽ تہا قسط وار چھاپ بوتگ کہ من ہما پیا ایشرا رجینگ کہ اے سرجم ہم نہ انت"۔ (بلوچ، 2009،

غوث بخش صابر ۽ جان اسٹن بک ۽ گدار The Pearl ۽ قصہ ۽ خیال ۽ را بلوچی زبان ۽ ڈرامائی درو شم داتگ ۽ 'صدف' ۽ نام ۽ رجینگ۔ اید ایک جبرے باند نوشتہ کنگ بہ بیت کہ لہتیں رجانکاراں چہ تچ ۽ ساچشتی زبان ۽ ترینگ انت۔ چوش کہ لیف تالستوئی ۽ ناولٹ "حاجی مراد" کہ ایشرا حفیظ حسن آبادی ۽ تچ ۽

چہ روسی ء ترینگ۔ دگہ ہم لہتیں ساچشتی مڈی است انت آتچہ ء چہ ساچشتی زبان ء زورگ ء ترینگ بوتگ انت۔ تالستوئی ء اے ناول سر جمیں رنگے ء چہ بلوچی اکیڈمی کوئٹہ ء نیمگا چاپ ء شنگ بوتگ۔

اردو زبان ء اولی گدار ’سادگیں تاک‘ انت کہ ایشر اہم غوث بخش صابر ء بلوچی گوناپ داتگ کہ اے کتاب چہ بلوچی اکیڈمی کوئٹہ ء نیمگا 1996 ء چاپ ء شنگ بیتگ۔ گداراں بلوچی گوناپ دیگا غوث بہار ء ہم وتی بہر ہوار کرتگ، آئی ء بنگلہ زبان ء نامی ایں نبشتہ کار اکرام اللہ ء گدار ’شیع آزادی‘ ء را ’آجوتی ء چراغ‘ ء نام ء بلوچی زبان ء رجانک کرتگ۔ اے کتاب ہم چہ بلوچی اکیڈمی کوئٹہ ء نیمگا 2003 ء چاپ ء شنگ بوتگ۔ بلوچی زبان ء نامی ایں نبشتہ کار حکیم بلوچ ء ہم بلوچی رجانک ء جہت ء پر ارزشتی ایں کار کرتگ آئی ء بازیں آزمانک اوں بلوچی گوناپ داتگ انت۔ آئی ء والٹیر ء نامی ایں گدار Candide کاندیت ء نام ء بلوچی ء رجینگ کہ اے گدار ہم چہ بلوچی اکیڈمی کوئٹہ ء نیمگا چاپ کنگ بوتگ۔

انچو کہ برز ء نوشتہ کنگ بوتگ کہ بلوچی ء تچکیں زبان بزاں ساچشتی زبان ء چہ رجانک کنگ ء ربیت چو محکم نہ انت گیشتریں گدار یاوچہ اردو یاچہ انگریزی زبان ء چہ رجینگ بوتگ انت۔ یلئے چندئے انچیں گدار ہم است کہ تچک ء چہ اسلیں زبان ء بلوچی ء ترینگ بوتگ انت کہ اثنانی تہا صادق ہدایت ء گدار ’بوف کور‘ ہم ہوار انت کہ ایشر ایرانی بلوچستان ء نامی ایں نبشتہ کار مولا بخش رئیس ء تچک ء چہ فارسی زبان ء ’کوریں بوم‘ ء نام ء بلوچی گوناپ داتگ۔ اے گدار دینگہ کتابی درو شم ء دیما و نیاتلگ یلئے اے گدار سہ ماہی دزد ء تاکاں چاپ ء شنگ بوتگ۔ ”حاجی مراد“ تچک ء چہ ساچشتی زبان ء ترینگ بوتگ۔ چوش کہ لیف تالستوئی ء ناولٹ ”حاجی مراد“ کہ ایشر احفیظ حسن آبادی ء تچک ء چہ روسی ء ترینگ ء بلوچی اکیڈمی ء ایشر چاپ ء شنگ کرتگ۔

بلوچی زبان ء روسی زبان ء آزمانک ء گدار ہر دور جینگ بوتگ انت، روسی زبان ء نامی ایں لبز انت میکسم گورکی ء گدار ’مات‘ ہم بلوچی ء رجینگ بوتگ اے گدار ء بابت ء دوسے خیال دیما اتلگ۔ ڈاکٹر عبدالصبور اے درگت ء نبشتہ کنت کہ ”اے میکسم گورکی ء ناول انت کہ جہان ء بازیں زبانانی تہا ایشی ترجمہ

بوتگ، اے ناول ترجمہ بابت مارادو جہد گندگ ء کیت اولی سید ظہور شاہ ہاشمی ء اے ناول ترجمہ کرتگ بلے چھاپ نہ بوتگ، اے جبر ء سید ہاشمی وتی گند ء نندے ء تھا گوشتیت۔ دومی: ایشر اپر و فیسر ڈاکٹر شاہ محمد مری ء بلوچی ء ترجمہ کرتگ کہ پہ چھاپ ء مہتل انت۔ " میکسم گورکی ء اے گدار ء راڈاکٹر فضل خالق ء ہم بلوچی گوناپ داتگ کہ چہ شعبہ بلوچی جامعہ بلوچستان ء نیمگا 2012 ء چاپ ء شنگ کنگ بوتگ۔

"بلوچی زبان ء رجانکارانی تھا شرف شاد ء نام ہما و ہد ء ہوار بوت و ہدے آئی ء البرٹ کامیو ء گدار" درآمد "ء رجیت۔ درآمد ء را بلوچی اکیڈمی ء سال 2012 ء چاپ کرتگ۔ اے رجانک ء مول و مرادال رجانکاروت اے وڑ ء بیان کنت "اے کتاب ء رجانک کنگ ء منی مستریں واہگ ہمیش انت کہ بلوچی لبزانک میان استمانی لبزانک ء رنگ ء دروشان بگندیت، آئی ء تب ء سرپد بہ بیت۔ ہمارآیانی پدگیر بہ بیت کہ ہما آپ بند ء میان استمانی لبزانک روان انت۔" (شاد، 2012)

ڈاکٹر بیزن صباگوں جم و جزبگ ء رجانک ء وتی جہد برجاہ داشتگ ء سال 2014 ء آئی ء یک دگہ رجینتگیں کاراناں کتابی دروشم ء بلوچی اکیڈمی کوٹہ چاپ کرتگ کہ اے کتاب ہر مین ہیسے ء گدار (ناول) سدہارتہ انت۔ ہر من ہیسے وت المانی بلے آئی ء وتی زند ء گڈی روج سونیزر لینڈ ء گوازینتگ۔ ہر من ہیسے ء را آئی ء لبزانکی ہذمت ء درگت ء نوبل انعام دینگ بوتگ۔

چرے آزمانک ء ناولانی رجانکاں ابید ہم بازیں رجانکاراں بلوچی لبزانک ء راگوں وتی رجانکاں سیراپ کنگ ء جہد کرتگ کہ آیانی اے، آر داد ء "جوہان" ء "الکیمسٹ" ہوار انت۔ ابید چرے نام گپنتیں آزمانک ء گداراں دگہ بازیں رجانکے بوتگ کہ آدرستانی نام دینگ ء آیانی سر ء بحث کنگ اے کسانکیں نبشتانک ء تھا گران انت۔ پرے حاتر اسر جمیں پٹ و پو لے پکار بیت۔

شائری آگر ء رجانک:

شائری اگر رجانک سرانوشہء پیسر میر گل خان نصیر چہ خیال پرے حائر انوشہ کنگ بیت تنکہ وانوک بچار انت کہ شائری رجانک اڑے جنجال چونیں انت۔ میر گوشت وحدے آحیدر آباد سنٹرل جیل بند انت گڑاں آیاں ہمودا شعری دیوان برجم داشتنت۔ ہے دیوان نیپ دراہیں بند یگیں سروکاں بہر زرت کہ آیانی تہا خان عبدالولی خان، شیر محمد مری، عطا اللہ مینگل، حبیب جالب، حبیب جالب بلوچ، سید قصور گردیزی، شیخ عزیز اللہ، میر علی بخش تالپور، معراج محمد خان پاکستان دگہ بازیں ترقی پسند سیاسی سروک ہوار انت۔ میر گل خان گشت منی سرے اے لازم ات کہ:

"من وتی شعراں گوں اردو ترجمہ گے بہ اشکناہیناں۔ واجہیں وانوکان بلکن ایشی سمایت کہ شعر گوشت چہ شعر ترجمہ زیات مشکلیں کارے۔ پد ایک انہیں زبانی کہ آئی تب چہ شعر زبان چٹ جتا بیت چوش کہ اردو انت۔ اے جبر من نثری ترجمہ بارو گونگیاں تاں حدے کہ منظوم ترجمہ تعلق انت منی گمان بوت نہ کنت آتر جمگے نہ بیت بلکن یک دگہ چہ جوڑ بیت چوش کہ عمر خیام ربایہاں فتر جبر اللہ انگریزی ترینگ۔ ترجمہ مس اگاں شعر بس متلب بیان کنگ بیت تہ نہ تہنا شعر گیتارانی زیب و بیان شیر کنی روت و گار بیت بلکن شائری جزبگ اول چہ در کینگیں لوزاں مانین تریشاس ہم شیت و پھر بیت۔ اگس لوزپہ لوز ترینگ بیت نہ شعر مانین تشبیہات واستعارات نہ تہنا بے وڑ بت بلکن باز ہنداں شعر مانا ہم بدل دینت۔ شائری در چنگ و سینگیں لوزاں گوں کجام اسرے کہ اشکناہی دل دور دیگ لوطیت آحاگ و بے اسرمانیت۔ ابید چریشی ترینوک چہ الی انت کہ آرا ہر دوئیں زبانی سرے پورائیں دزرس بیت۔" (نصیر، 2014)

کتابی سورت اولی پدا محمد حسین عنقاء شیخ سعدی گلستان رامان بلوچی ترینت سال 1975 چہ بلوچی اکیڈمی کوئٹہ چاپ شنگ کنائنت۔ آوہد چہ رجانک عنقاء چہر و بدل گالبدکار مرز کرتگ۔ میر گل خان نصیر وتی بندگی و ہد فیض احمد فیض کتاب "سروادی سینا" رامان شعری رجانک کت۔ میرے اے رجانک را "سینا کیچک" نام داگ ات۔ میر گل خان نصیر اے شعر اناں بندیک جاہ

ءترینگ انت۔ میر گل خان نصیر، فیض احمد فیض ء "سروادی ء سینا" ء رجانک ء دیم درائی ء وهد ء وتی گشتانک ء تہا گشتیت کہ

"تا حدے کہ بلوچی زبان ء منی ہماہداری کرتگ من وانچ نزوری پیش نہ داشتگ ملے شواہ کار سرپدات کہ شعر ء رجانک چنکہ گران انت۔ داغستان ء نامداریں شائیر رسول عمر اتوف شعر ء رجانک ءراقالین ء پشت ء دیم ء نام دنت۔ روس ء نامداریں نویسکار میخانیل شولوخوف رجانک ء را یک بے بوئیں پلے گشتیت"۔ (بادینی ء بلوچ، 2015)

میر گل خان نصیر وتی رجانک ء بارو ء درائینیت کہ اگاں کسے ء فیض ء اے شعر اناں ماں اردو ونگ ء نوں بلوچی وانیت گڑاں خیال انت کہ آہم سنگ نہ بنت۔ نصیر تجک ء گشتیت کہ آہج اے وڑیں خیال ء ہم نہ داریت۔ چیا کہ آئی ء خیال انت کہ فیض ء بے قراریں ارواہ ء تلوسگ ء دل ء جہلا نکیاں چہ درا، ہنگیں آہ کہ آئی ء شعری دروشم زرتگ ات۔ من واوتی جاہ ء ملے جہان ء مزن ء چہ مزین شائیر، نویسکار ء رجانکار ہماوڑ ء رجیت کت نہ کنت کہ ہماوڑ ء کہ ساچک بوتگ۔ رجانک یک دروسیلے کہ رجانکار پرتوتی راج ء ہاتر ء زبان ء تجکیں دروشم ء کار مرز کنان ء دگے زبانی ء شعرانی تہا موجودیں ازم، شائیر ء ارواہ، آئی ء دل ء دریگ ء بیان کنت۔ نصیر ء رجانک ء وهد ء حاصیں دگوش اے جبر ء نیمگ ء گور کرتگ کہ شعرانی اوزان و بحر ہماوڑ ء کہ ساچشت ء زبان انت ہماوڑ بہ بنت ء شعرانی درزاہر ء تل ء توکی مانا ہم رجنگیں شعرانی تہا بیانت۔ رجانک ء

حاتر اماناء آہنگ چونائی المی انت چیا کہ اگاں مانا تریننگیں زبان ء مئیت گڑاں آوڑیں رجانک نامرجم زانگ بیت۔

ہے وڑ ء آئی ء شاہ لطیف بھٹائی ء سندھی ء ہما شعر کہ بلوچانی باروا انت ماں بلوچی ء رجیتنت۔ شاہ عبداللطیف بھٹائی ء شعرانی دیوان ء اسندھی ء تہا "شاہ جور سالو" ء نام دینگ بوتگ۔ سندھی شائیر شیخ ایاز ء شاہ جور سالو ء شعری دروشم ء اردو ء رجنگ ات ء میر گل خان نصیر وهدے حیدر آباد جیل ء بیت گڑاں شاہ جو

رسالو ۽ اردو رجانک ۽ چہ لہتیں شعر زوریت ۽ بلوچی ۽ ترینیت۔ میر و تی رجنگیں شعرانی پیش لوز ۽ تہاوت نویسیت کہ اے رجانک ۽ رجانک انت۔

" اے ترجمگ چہ اصل سندھی ۽ نہ انت بلکہ نثری اردو ترجمگ انت۔ ترجمگ وت اصل ۽ وڑ ۽ بیت نہ کنت گڈ ۽ ترجمگ ۽ ترجمگ چون بیت الیشی بارو ۽ من ہچی گنگ نہ لوٹان شاعر وزاننگ الیشی بن پد ۽ زوری ۽ وت زانت و محسوس کُرتی کنت پداہم، ہرچی کہ منی وں ۽ بیتگ من کوشت کرنگاں کہ اصل ۽ چہ باز دیر مکپان او و تی زبان ۽ راہندان ہم یلہ مدیان۔" (نصیر

(1983،

بلوچی زبان ۽ شاری ۽ پڑ ۽ ڈاکٹر فضل خالق ۽ لہتیں بے مٹیں رجانک کرتگ۔ حاصیں وڑے ۽ ڈاکٹر ۽ "گچین گنج" وت یک مزین کارے۔ ڈاکٹر فضل خالق ۽ رجانک ۽ پڑ ۽ مشکل ترین پہنات ۽ تہا دست مان کرتگ ۽ یک جوانیں آسرے پیش داشتگ۔ اے شعرانی رجانک ۽ جوانی ۽ شری ۽ سراتران کنان ۽ مبارک قاضی پیش گال ۽ تہا ڈاکٹر ۽ جہد ۽ ساڑائیت "کتاب ۽ ترینتگیں پر بندانی تہ ۽ فضل خالق ۽ بلوچی شاعری ۽ تب ۽ رد ۽ آہان ۽ وزن یا Rhythm (ردم) ۽ تہ ۽ آرگ ۽ وش رنگیں جہدے کرتگ۔" (خالق، 1999)

رجانک ۽ گران ترین پڑ ۽ جوانیں کارے کہ ڈاکٹر فضل خالق کرتگ ۽ مستزیں جبرالیش انت آئی ۽ ترینتگیں شتراناں بلوچی شاری ۽ تب، براہداری، وزن، رد ۽ تہا آرنگ ات۔ آئی ۽ بلوچی زبان ۽ تب، شاری ۽ تیکنیک بے خیال نہ کرتگ۔ ماں اے کتاب ۽ بازیں مکانی ہشتاد ۽ شش شترانی بلوچی رجانک ہوار انت۔ پہ درو ۽ یک شعرے چہ گچین گنج ۽ پیش انت کہ وانوک بہ گند انت کہ رجانکار ۽ بلوچی زبان ۽ تب ڈالچار نہ کرتگ ۽ گول براہداری ۽ ترینتگ۔

دم برتگ چہ اندوہاں

بلئے واہگ منی نہ انت
من نشنگاں زمین ء
بلئے واہند مس نیاں
نامے من را است انت
بلئے آہم منی نہ انت
من زند ء تام ء بندی
چہ پجگ ء در انت
ساہ ء بارت سہ گر
بلئے دست ء منی نہ انت

(خالق، 1999)

ابید چہ گچین گنج ء ڈاکٹر فضل خالق ء شعرانی یک دگہ لڑے رجینتگ ء بلوچی اکیڈمی ء آئی ء راکتابی
دروشم ء شنگ کرتگ۔ شعرانی اے لڑے بلوچی رجانک ء تام چہ گوشتگیں کتاب ء گیشتر انت۔ گمان انت کہ
اے دراہیں شعر چہ دومی یا سیمی زبانان رجگ ء پد بلوچی کنگ بوتگ انت۔ اے وڑیں جاور حال ء وہد ء ایوک ء
اے چارگ بیت کہ رجانکار ء شائیر ء پگر ء حیاں ء راترینتگ کہ نا۔ رجانک ء تیکنیک، ساچشت ء چاگرد، نفسیاتی
پہلو ء رجانکی زبان ء تہا آرگ ء سر ء بحث کنگ نہ بیت چیا کہ اداہے گمان موجود انت کہ دراہیں شعر چہ اردویا
زیات چہ زیات انگریزی ء رجگ بوتگ انت۔

بلوچی ء رجنگیں شعرانی چارگ ء گوں اے جبر بے ترس ء لرزگشگ بیت کہ ڈاکٹر فضل خالق ء
Original thoughts گوں جوانی ء بلوچی ء آرگ انت۔ شائیر ء احساسات وڑے ناوڑے بلوچی ء ہتگ
انت۔ پہ درور پولینڈ ء شائر بولڈن چیا کوو سکی ء "دعاے"۔

او خدا

من ءماں جمبراں کُور آ
بلئے ہو رء تر مپے مہ کن
من زمین ء پدا آگ نہ لوٹاں
من ء نپے ء تہ ء دور دئے مالک
من ء بلئے بینگ مسکے مہ کن
کہ من گوں ذمبل ء چپاشر کر تگیں شہدء
شیر کنی ء گیشی ء مراں
من ء ماں ہو نئے ء چگل دئے
بلئے من ء ماہیگے مہ کن حاوند
کہ من بے مارگ بونگ ء
وس ء داشت نہ کناں
من ء ماں جنگل ء دُور دئے
چو کہ سروپ درا جیں کاہاں کپیت
تاتکہ من ء سہر مودیں ادرک
شوہاز مہ کن انت
من ء بے تواریں سنگے ء مانگش اللہ
بلئے لندن ء دمکانی
فٹ پاتہاں راہ مہ دئے
او خدا! من ترس ء لرزاں

ءاے بے مہریں شہرء
دیوالاں پلکاں
تومنء آسے ءمان بُراتگ
نوں چہ جمبورء کش
ءیک بے تواریں اسیتیں
استینےء ہوار گچ
(خالق، 2010)

چہ اے پُر مگزیں شعرء پد رہے بو نگانت کہ رجانکارء پگرء منتقلی جہد کرتگ۔ رجانکار المانء شائیر
ہائز شہائے شعر ہم باز جوان رجنگ انت۔

شالامنی پر بند پل بوتین انت
آیاں ہوار گیتک راہ داتاں پتو
(تو) وشبوء رنگ اش پہ وت ءزرتیں
شالامنی پر بند دروت بوتین انت
من چیر وکائی راہ داتاں پتو
(کہ) تئی انزک اش ایمن بہ کرتیں
(خالق، 2010)

اے دوئیں کتاب کہ دری زبانی شعرانی بلوچی گوناپ انت، ایشانی ارز شتمیں جہر شعرانی درچنگ
انت کہ رجانکارء بلوچی ءتب ءگوں ہمدپیں شعراناں زرتگ ءترینگ انت پرے حاتر ابازیں شعرے بلوچ

تب ۛ گمان ۛ جن انت۔ یک شعرے کہ "لولی" آئی ۛ سر حال انت۔ باربرا میلکن ۛ نوشتہ کرتگ پہ درور ۛ پیش
انت تنکہ وانوک ۛ وت تپاس بکن انت کہ چینکس ۛرمانا انت۔

"اٹاں! اٹاں"

آشوب چئی ۛ؟"

"او بچ منی اوساہ منی

اے انچیں جنگے مردے کن انت

سک مڑ انت ۛساہ دینت"

"اٹاں! اٹاں!"

ماگوں انگریزاں جنگ کنئیں؟"

"ہو بچ منی۔۔۔ انچو۔۔۔"

"اٹاں پرچے جنگ انوں نیست؟"

"انچیا کہ آیاں مارا بندی کرتگ"

"اے وہد ۛاغلایں، اٹاں؟"

"ہو، بچ تو کہ بوت ۛ"

چہ تو ساری!"

"دوست نہ بیت انت اٹاں غلامی"

"من زاناں بچ"

من زاناں چو دیر نہ جلیت

بہ وسپ منی بچ

دلبر تو وسپ
"اٹاں آشوب پے جاور؟"
"ماہ در ورواب بہ کپ"
اٹاں اٹاں کئے گش تو
آشوب باریں کئیت کدی؟
"باز زوتاں دوست
وہدے ما کہ چست بنیں"
"اٹاں! اٹاں!"
یک گئے کہ
مئے کرے و لشکر نیست انت؟
"بچ تو وسپے یا کہ اٹاں؟
غم تو مکن ما
پہ وت لشکر جوڑ کناں"
"اٹاں لشکر پہ جوڑینگ وہد نہ لگیت؟"
اٹاں منی بچ!"
اٹاں لشکر کے کے گون بیت؟"
"افوہ۔۔۔ بہ وسپ
منی دل کے تئی پت بیت
یکے تئی نا کو

ءمادر سیس سیاہیں مردم
نوں توبہ وسپ
بہ وسپ نہ وسپ ئے ترا جنان نوں"
اٹاں! اٹاں! من ہم گوں باں؟
"اٹاں اردل فوجی بوٹ تئی پادان دران انت!
بس توبس کن، بچ منی وسپ!
لشکرء مردم تئی پیمن چو ہڈء جونء
کسان نہ بنت
تو اٹوں گوں وت توپک ء اے لنبوک ء
راجی بیرک ء بزیر ء واب بہ کپ
آشوب ء پ واب بہ گند
شرانت منی بچ!؟"
"شرانت اٹا"
"شپ تئی وش بات"

(خالق، 2010)

جوهان ء پیش گال ء ڈاکٹر فضل خالق وتی کار ء ارزشت ء درگت ء نبشتہ کنت کہ آئی اے جہدء مول ء
مراد ہمیش انت کہ بلوچی زبان گوں درملکی لبزانک ء پچاروک بہ بیت، آئی ء رانوکیں بن گپ ء راہبند بہ رس
انت۔

رجانک ء حاصیں وڑے ء شائیری ء پڑوتی بنداتی سند ء انت ء اے رجانک ء گرانیں پڑے کار کنوکیں
مردمانی ایوک ء دلبدی ء وهدانت - شاعری ء یک دگہ پُر ارزشتیں کتابے گیتا نچی انت کہ واجہ امام بخش امام ء
بلوچی ء تریننگ ء بلوچی اکیڈمی ء سال 2001 ء چاپ ء شنگ کرتگ ات - اے رابندر ناتھ ٹیکور ء ہما ساجشت
انت کہ آئی ء سر ء ٹیکور ء نوبل انعام گیتگ - امام بخش ء ٹیکور ء شائیری ء رجانک ء کار ء رادیر انت کہ بنگیج
کرتگ بوتگ - آوت گشتیت کہ آئی ء ٹیکور ء اولی شعر "مات ء دوستیں توار" سال 1962 ء تریننگ ات -
ٹیکور ء پکر ء سند بُر ز انت بلئے رجانک ء بارو ء اے جبرگشگ نہ بیت چیا کہ دومی زبان ء رجانک وت
بازیں جنجال داریت - بلئے امام بخش امام ء اے جہد وانگ کرزیت - ماں اے کتاب ء ٹیکور ء 103 پر بندماں
بلوچی ء تریننگ بوتگ - رجانک ء نمونگے پہ درورپہ وانوکانی حاترا پیش کنگ بوتگ ء انت -

منی خیال ء من دراہیں وتی کار توام کرتگنت
ء وتی تاکت ء آسری سیمسر ء سریتگاں
من پکرت کہ نی منی دیم ء راہ بنگ بوتگ
ء منی راہ ء دراہیں تو شنگ اوں کتنگ انت
ء نی ہما وهد اتنگ کہ من بے تواریں گمنامی ء باہوٹ بباں
بلئے، من ء سمانت کہ منی اندر ء تیٰ مرادانی ہیج ہد ء سیمسر نیست
وہد ء کہنیں لبز زبان ء سر امر انت
چہ دل ء نوکیں زیمیل سرکش انت - - - ہموداکہ کہنیں راہ گار بنت
یک نوکیں ٹکے گوں وتی سوگاتاں چمانی دیم ء شہمیت -

(امام، 2001)

اے آرداء ازراپاؤنډه بازيں شعر بلوچي گوناپ داتگ انت ء کتابي دروشم ء چاپ ء شنگ کرتگ انت۔ چارلس بودليئر ء هم بازيں شعر آئي ء بلوچي ء رجانک کرتگ انت که ’کماراں به بے‘ ء نام ء چاپ ء شنگ بوتگ۔ شعري کتابي اے رجانکاں ابيدماں بلوچي زبان ء شعري رجانک ء دگه هم باز دروړ ء نمونگ دست کپيت، چو که آزمانک ء گدار ء وړاماں بلوچي زبان ء دري زباني بازيں شعر بلوچي گوناپ دنيگ بوتگ انت که بازيں تاک و ماہتا کاں چاپ ء شنگ بوتگ انت۔ اے درگت ء هانام که ديماکاينت اشاني تهاعطا شاد، غوث بخش صابر، مومن بزدار ء علامه اقبال ء دگه بازيں شاعراني شعر بلوچي گوناپ داتگ انت۔ نوکيں زمانگ ء اے آرداء، حفيظ رؤف، منظور بسمل، برکھا بلوچ ء دگه بازيں ورنانيں نبشته کاراں دري زباني بازيں شاعراني شعر بلوچي ء رجانک کرتگ انت ء اے درج کيشل ء برجاه انت۔

گډي تران:

هواريں صورت ء اگاں بلوچي زبان ء ساچشتي رجانک ء تب و ميل چارگ به بيت ته ماں بلوچي زبان ء ساچشتي رجانک ء ربيت چه نوکيں لبزانک ء بنداتي زمانگ ء بنا بوت ء اے ربيت داں روچ مروچيگ ء جوانيں رنگ ء ديمروئي کنان انت۔ بلوچي زبان ء آزمانک ء رجانک ء تپاس ء هم گپ ديماهنگ که بلوچ نبشته کاراں جتانيں لبزانکي تب و ميلاني آزمانک بلوچي گوناپ داتگ انت، اے درگت ء روسي، انگریزي، فرانسيسي، جرمن، ترکش، عربي، فارسي ء دگه بازيں دري زباني آزمانک بلوچي ء رجنگ بوتگ انت۔ هم پيماپاکستان ء زباني بازيں آزمانک چو شنه سندھي، پنجابي، پشتو ء هم آزمانک بلوچي ء رجانک کنگ بوتگ انت۔ بلوچي زبان ء کساس پنج سده زيات دري آزمانک رجانک کنگ بوتگ۔ کتابي صورت ء و باز کم اکر ديماهنگ، گيشتریں رجانک ماں تاک ء ماہتا کاں چاپ ء شنگ بوتگ انت چوشي گشت بيت که بلوچي آزمانک ء تکنيکي، درشاندي ء جتانيں تب ء ميلاني رده مزنيں حد ء چه دري زباني آزمانکاں وتي رنگ ء گوناپ گيشيننگ۔ بلوچي ء گدار نوبسي ء ربيت چه رجانک ء ديماکيت، و تساجيں گدار رند انويسگ بيت۔ چو بلوچي آزمانک ء بلوچي زبان ء گدار ء ربيت چو آوڑا محکم نه انت بلے بلوچ نبشته کاراں بازيں درملکي آزمانک بلوچي گوناپ داتگ انت۔ بلوچي

نوکیں لبز انک ۽ دومی دہک بزاں شست ۽ گڈی دہک ۽ اے روایت دیما اتک ۽ داں انوگ ۽ بازیں گدار بلوچی
گو ناپ دیگ بوتگ انت۔ ہمے پیا بلوچی ۽ شعری رجانک ۽ ہم بازیں جوانیں درور ۽ مثال دست کپیت۔ بلوچ
رجانکاراں چہ اے ازم ۽ جوانیں رنگے ۽ کارگران ۽ بلوچی لبز انک ۽ دوم ۽ دیمری ۽ درگت ۽ مہمیں بنیادے
ایر کرتگ۔ ماں بلوچی ۽ رجانک ۽ وہد ۽ یک جہدے واسے کنگ لوٹیت کہ چہ ایندگہ زبانان رجانک ۽ وہد ۽
دراہیں دانک پروشگ مہ بنت تنکہ بلوچی ۽ تہا ہم چوانگریزی، روسی ۽ ایندگے زبانانی وڑ ۽ دراج دراجیں گال /
دانک رواج بہ زور انت۔ چہ ہمے چپ ۽ چوٹیں جملہ آں بلوچی ۽ درشان داب ۽ تہا جوانیں گیشی کئیت۔

شوندات:

- بلوچ، ډ۔ ص (2012)۔ آتار۔ کوئټه، بلوچي اکيډمي
- صبا، ډ۔ ب (2004)۔ سچکان۔ کوئټه، بلوچي اکيډمي
- داد، ا۔ آ (2014)۔ دوستگيس استار (مياں استماني آزمائکاني کچين)۔ بلوچستان، ساچ پبلي کيشنز
- بلوچ، ډ۔ ص (2009)۔ بلوچي قصي لبزانک۔ کوئټه، بلوچي اکيډمي
- شاد، ش (2012)۔ درآمد۔ کوئټه، بلوچي اکيډمي
- نصير، گ۔ خ (2014)۔ تير گال کاريت۔ کوئټه، بلوچي اکيډمي
- باديني، ي۔ ج ۽ بلوچ، ط۔ ح (2015)۔ مير گل خان نصير، کوئټه، بلوچي لبزانک ديوان
- نصير، گ۔ خ (1983)۔ شاه لطيف گوښت۔ کوئټه، بلوچي اکيډمي
- خالق، ډ۔ ف (1999)۔ کچين گنج۔ دومي چاپ۔ کوئټه، بلوچي اکيډمي
- خالق، ډ۔ ف (2010)۔ جوهان، کوئټه، بلوچي اکيډمي
- امام، ب۔ ا (2001)۔ گيتا نجلي، کوئټه، بلوچي اکيډمي